

Z P R A V O D A J

S P O L E Č N O S T   S B Ě R A T E L Ů
K N I H T I S K O V Ý C H   V Y D Á N Í
Č S .   Z N Á M E K

ČÍSLO : 46

ROČNÍK 1998

OBSAH:

	strana
1/ Celistvosti známek emise HOL a OR	2 - 3
2/ Hradčany 5 h V	3
3/ Nastalo další období retuší	4 - 5
4/ Redakční zpráva	5
5/ OR 60 hal - TD 14	6 - 7
6/ OR 40 hal - retuše ZP 60 na korespondent.	8
7/ OR 40 hal - typ I - desk.ozn. u ZP 91	9 - 10
8/ Legionářské 1929	10
9/ OR 60 hal - desk.ozn. a retuše řetězí	11 - 12
10/ Ještě k dopisnicím OR 150 hal/CDV 26/	13 - 14
11/ TGM 1920 - hodnota 1000 hal - 2 TD	15
12/ Doplatní 1928 - 2 Kč modrá	16 - 17
13/ Členky o známkách HOL a OR	18
14/ Retuše na známkách emise Hradčany	19 - 24

Zpravodaj společnosti sbírateľů knihtiskových známek je neprodejnou tiskovinou, vydávanou pouze pro vnitřní potřebu členů společnosti. Je vydávána nepravidelně, nejméně 3 x do roka. Za redakční úpravy odpovídají a na přípravě se podílejí členové společnosti.

Rukopisy, články, připomínky, nové poznatky či jinou korespondenci posílejte na adresu :

Jindřich L á t a l , Mařatkova 916, 142 00 Praha 4, te.č. 02/4717976

Celistvosti známek emise Holubice a Osv. republika

Názory na to co je celistvost jsou v současné době mezi sběrateli rozdílné a je zřejmé, že bude ještě nějaký čas trvat, než bude formulována přesná a srozumitelná definice platná pro všechny emise čs. známek a sběratelské směry. Podle mého názoru jsou celistvosti:

- 1/ celé doklady a nikoliv jen jejich určité části jako jsou ústřížky a výstřížky,
- 2/ celistvost musí dokladovat použití v poštovním provozu, tzn. že na ní musí být poštovní razítka a vytištěná nebo vylepená známka. Z toho vyplývá, že na příklad poštovně nepoužitý korespondenční lístek či některá poštovní tiskovinu nelze považovat za celistvost.

Sestavil jsem přehled celistvostí, které se týkají známek emise HOLUBICE a OSV. REPUBLIKA, který předkládám k připomínkám:

- 1/ kompletní dopisy, pohlednice a firemní zásilky
- 2/ oficiálně vydané poštovní tiskoviny s vytištěnou a případně ještě dolepenou známkou, jako jsou:
  - dopisnice /koresp. listky/ s vytištěnými známkami emise Osv. republika hodnoty 40, 50 a 150 h,
  - poštovní příkazky s vytištěnou známkou emise Holubice nebo Osv. republika hodnoty 30 h,
  - poštovní příkazky s vytištěnou známkou Holubice lo h
- 3/ oficiálně vydané poštovní tiskoviny a tiskopisy bez vytištěných známek ale s vylepenými čs. známkami:
  - balíkové průvodky
  - zúčtovací listy

/většinou jsou známe jen ústřížky těchto dokladů/
- 4/ kompletní tiskoviny s čs. či cizími známkami, opatřené čs. poštovním razítkem:
  - firemní zásilky /ukázky zboží/
  - soudní a celní zásilky
  - zásilky ze zahraničí s vylepenými čs. známkami opatřeny čs. poštovním razítkem, jako jsou nepřijaté zásilky.

Za ústřížky lze považovat:

- pravé části balíkových průvodků s čs. známkami
- levé části poš. průvodky s vytištěnou známkou lo h
- ústřížky jiných poštovních tiskovin s vytištěnými či dolepenými známkami

Za výstřižky lze považovat:

- části firemních nabídek, obvykle propagace výrobků firmy
- výstřižky známek z koresp. listků
- části zúčtovacích listů
- části dopisů s frankotypem

Předpokládám nejednotné názory na to, zda lze za celistvost považovat tzv. pamětní listy s příležitostnými razítky, obvykle barevnými, nebo pře frankované zásilky.

J. Chvalovský

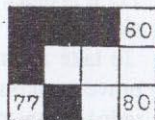
Hradčany 5hV

Vyobrazený osmiblok pochází z 8.TD a potvrzuje správnost poznatků uvedených ve studii pro 7.a 8.TD pro ZP 87,89, 90,97,99 a 100.

Ve studii zůstává nadále neověřeno 7 ZP.

Nálezy pásků a bloků s neověřenými ZP zveřejňujte prosím ve Zpravodaji, nebo oznámete na moji adresu.

Zdeněk Ryvola

Nastalo další období retuší ?

V poslední době se na schůzkách i aukcích objevují nabídky až dosud neznámých retuší provedených na knihtiskových známkách. Objevitelé nejsou však schopni zdůvodnit existenci údajné retuše. Myslím, že chybí závazné zásady podle nichž by měl být každý nový objev posuzován. Tím by se měla zabývat především komise znalců SČF. Na základě svých zkušeností osobně posuzují každý nový nálezný podle těchto zásad:

- 1/ musí být předloženy nejméně tři poštovně použité exempláře s čitelnou kresbou údajné opravy, příp. další varianty již známé retuše
- 2/ pokud je možné, určit ZP a TD. Není však podmínkou.

Na základě těchto poznatků je třeba postupně doložit:

- a/ v kterém období byla retuš provedena. Zda již na negativu nebo TD, před leptáním desky nebo po vyleptání, případně až během tisku,
- b/ zda existuje původní vada, případně retuš obsahuje výrazné znaky retušerova rydla,
- c/ proč a jakým způsobem /postupem/ byla oprava provedena.

Uplatněním těchto kritérií lze postupně vyloučit všechny nové objevy údajně retušovaných známek, za něž jsou často považovány barevné či bílé skvrny v různých částech kresby známky, dále slitý tisk nebo nedotisky.

Souhlasím s názory, že některé až dosud v odborném tisku popsané retuše nespĺňují tato kritéria. Vývoj a stále hlubší studium knihtiskových známek přináší nové poznatky na základě nichž vznikají přísnější kritéria posuzování nových nálezů. Je velmi obtížné vyvracet některé nesprávné údaje o existenci retuší, které jsou již po dlouhé období zafixovány v paměti sběratelů, zejména těch, kteří na údajnou retuš zaplatili určitou částku. Jedním z více příkladů je údaj uvedený v Monografii díl 2, strana 225, obr. 357, I 5 RA, barevná skvrna s bílými okraji v levých horních ozdobných lištách. Dokázat, že se nejedná o retuš je v tomto případě poměrně snadné. Mohu předložit několik známek z tohoto 56. známkového pole, na nichž se barevná skvrna vč. okrajů postupně zmenšuje až zcela zmizí. Je to zřejmě otisk nějaké nečistoty uchycené na TD a protože je vyšší než ostatní plocha TD, vzniká kolem skvrny bílý okraj.

Je také známa známka 30 h Osv. republika s velkou bílou skvrnou na pravou rukou, která na známkách postupně mizí. V tomto případě se jedná o masnou skvrnu, která nepřijímala barvu. V současné době jsou nabízeny známky OR 60 h s údajnými retušemi řetězů, zejména s tzv. vlasovými opravami. I v těchto případech je nutno postupovat opatrně

a věnovat pozornost zda se nejedná pouze o poškozené kresby. K tomu je však třeba srovnávací materiál a znalost postupu zhotovení desek.

Mnohdy se retuš, zejména barevná skvrna, vysvětluje tak že bílá skvrna byla prostě zalita kovem nebo nějakou hmotou, a není vzato v potaz, že kromě zalití je třeba zabrousit kov do shodné výše s plochou celé desky a uvědomit si, že takovýto postup opravy není obvykle trvanlivý, viz vypadávající kov u retuší „vajička“ na OR 50 h zelená. Podle mých poznatků byly opravy prováděné zalitím uskutečněny jen u prvních vydání známek OR.

Pokud si nejste jisti, že známka kterou vlastníte, nebo je nabízena, je skutečně retuší, pošlete ji k posouzení některému znalci z řad členů komise expertů. Někteří naši členové již tak učinili a zaplatili prakticky jen za zpětné poštovné.

J. Chvalovský

Vážení kolegové - sběratelé .

Vážíme si skutečnosti, že je velmi oceňován náš "Zpravodaj" pro svou vysokou odbornou obsahovost ve Vašich ústních i písemných připomínkách.

Potřebujeme však, aby jste více než dosud publikovali Vaše nové poznatky a odborné připomínky. Zasilějte nám své připomínky a my je rádi zveřejníme.

Zároveň chceme touto cestou poděkovat těm našim členům, kteří poslali členský příspěvek vyšší než byl pro rok 1998 stanoven a vyjádřili tak své ocenění. Jsme si vědomi, že tak může učinit jen ta menší část naší členské základny, které je v přiměřeném finančním stavu.

Redakce

Osv. republika 60 h - TD 14

Je téměř neuvěřitelné, že více jak po 75. letech od vydání známek této emise je nalezeno až dosud neznámé označení tiskové desky. Dosud známé označení „ číslice 4 v pravém ochr. rámu proti ZP 100“ bylo uvedeno již v roce 1930 v katalogu firmy Ekstein /obr. 1/. Kresba vyryté číslice čtyři sice nebyla dokončena, ale ostatní vrypy v ochr. rámu umožnily zařadit toto označení na TD 14 /v pořadí výroby desek/.

Na novém nález /obr. 2/ je číslice 4 doplněna o chybějící část a navíc byla v rámu vyryta, opět v zrcadlovém provedení, výraznější číslice 4. Že se jedná o shodnou TD dokazují tyto další odchylky:

- polokroužek proti ZP 90
- malý vryp v rámu proti ZP 90
- vryp v rámu proti ZP 100

Další důkazy spočívají v odchylkách obrazů jednotlivých známek:

- ZP 89 - přerušný šev rukávu levé ruky pod okovem
- ZP 99 - bílá skvrna ve šrafování krku
- ZP 100 - skvrnka v obloukovitém šrafování pod krkem a zesílená levá st písmene N v ENS.

K dodatečnému označení desky zřejmě došlo v období přerušného zoubkování v důsledku čištění tiskové formy. Tento postup pracovníků tiskárny je známý u více hodnot.

Určitá kuriozita spočívá v délce zoubkování pod ZP 99 a 100. Porucha perforačního zařízení nebo jeho včasné nezastavení zapříčinily vznik delšího spodního kraje. Zatím byly známy jen u známek emise Holubice. Pokud se tak stalo náhodou je pravděpodobnost nálezů v současné době mizivá, zejména u známek poštovně použitých.

V aukčním katalogu firmy Majer a Thraumb byl nabízen čtyřblok známek OR 20 h s „prodlouženým zoubkováním“ za 350 Kč.

①

②

Osv. Republika 40 h – retuše ZP 60 na koresp. lístcích

Vracím se k poznatkům uvedeným k této problematice ve zpravodaji č. 45 a současně děkuji panu J. Šilhanovi z Nového Bydžova za zaslání xerox-kopii celého koresp. lístku. Na známce je v lípových lístcích barevná skvrna, kterou až dosud považují za původní vadu negativu. Na jednotlivých tiskových deskách je místo skvrny kresba napodobující lípové lístky /viz jednotlivé varianty retuše/. Kresba číslice 4 není poškozena.

Kromě uvedeného koresp. lístku je ověřena existence jiného KL kde místo barevné skvrny existuje nedokončený bílý kroužek a číslice je poškozena. Tuto variantu retuše známe i na stokusovém listu známek v pořadí výroby na prvním místě. Je pravděpodobné, že pro tisk známky na KL byl použit vyřezaný štoček z TD I /po skončení tisku známek/.

Až dosud nebyla předložena výplatní známka na níž by byla barevná skvrna v lípových lístcích a opravena číslice 4. Lze se domnívat, že pro tisk známek na určitém počtu KL byla zhotovena stokusová leptaná deska a z ní některé štočky použity pouze pro tisk známek na koresp. lístcích.

Přestože jsem prohlédl značné známky OR 40 nenašel jsem výplatní známku jak uvedeno v předchozím odstavci. Přesto však nevylučuji její existenci a obracím se na sběratele s dotazem zda někdo takovou známku nemá či neviděl. Za zprávu předem děkuji a nálezce odměním retušovanými známkami. Dodávám, že obrázky popisovaných vad na KL jsou uvedeny ve zpravodaji č. 45.

J.Chvalovský

Osvobozená republika 40 h, typ I
desková označení u ZP 91

K tisku tohoto typu známek byly použity jen dvě tiskové desky. Jejich existence byla prokázána rekonstrukcí stokusových archů obou desek a navíc ověřena známkami s odlišnými druhy zoubkování.

Ve starší filatelistické literatuře lze však najít úvahy o existenci další, údajně třetí, či dokonce čtvrté desky. Domnívám se, že tyto myšlenky vznikly na základě nálezu známek pocházejících ze ZP 91, které se lišily kresbou ochranného rámu a v počítadle pak číslicí čtyři. Dosud máme doloženy následující odchylky u označení desek:

TD 1 - skvrnka pod okovem pravé ruky

- skvrnka na levé straně písmene V ve VHB
- ochranný rám ostře vykrojený
- v počítadle u číslice čtyři:

a/ nepřerušovaná pomlka /obr. 1/

b/ přerušovaná pomlka /obr. 2/

TD 2 - zúžený levý a dolní rám známky u levého rohu

- ochranný rám obloukovitě vykrojený /obr. 3/
- v počítadle u číslice čtyři:

a/ přerušovaná pomlka

Údajně však ještě existují:

- ochranný rám nevykrojený a jednou přerušovaná pomlka
- ochranný rám obloukovitě vykrojený bez přerušované pomlky.

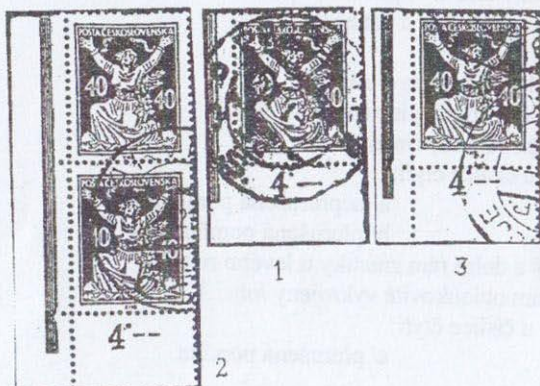
Může některý ze čtenářů doložit existenci některé z těchto údajně existujících odchylek? Pokud ano, prosím o zaslání xerokopie v původní velikosti. Majitel obdrží filatelistickou odměnu.

Rovněž máme doloženy u obou TD známky pocházející ze ZP 100, které lze od sebe rozpoznat podle odlišného provedení retuše levých číslic. Protože se dosud nepodařilo objevit arch nebo alespoň celou řadu známek na ZP 91 až 100 /včetně počítadel/ nelze určit, která označení u známek na ZP 91 patří k určeným známkám na ZP 100.

Postupné úpravy, zejména přerušování nebo vrypy v ochranných rámech, nacházíme u většiny hodnot známek této emise. Rovněž existují jednou či vícekrát přerušované desetinné pomlky u některých číslic v počítadlech, nejčastěji pod ZP 91 nebo ZP 100. Tyto úpravy zřejmě prováděli zaměstnanci tiskárny v době, kdy byly za účelem čištění rozebírány tiskové formy a poté do nich znovu vkládány jednotlivé TD, někdy v jiném pořadí než bylo předchozí. Není vyloučeno, že i při změně druhu zoubkování mohlo docházet k zmíněným úpravám.

Tímto postupem tiskárna získávala údaje o počtu vytištěných známek či poštu archů známek které byly opatřeny jiným zoubkováním než bylo běžné hřebenové 14.

J. Chvalovský

Legionářské 1919

Značná část nákladu legionářských známek byla opatřena hřebenovým zoubkováním 13,5 : 13,75, nebo 13,75 : 13,5. Oba druhy zoubkování jsou od samého vzniku známek označovány zkratkou HZ které určuje, že hřeben postupuje shora dolu, nebo zdola nahoru. Může se tedy použít jen pro známky č. 30-32 u kterých postupuje hřeben vždy zdola nahoru. U známek č. 27-29 postupuje hřeben vždy zprava doleva, jedná se tedy o ležmé hřebenové zoubkování pro které je nutné použít zkratku LH, nebo LHZ.

Hřebenové zoubkování se stejným uspořádáním perforovacího hřebene $\begin{matrix} \cdot & \cdot & \cdot \\ \cdot & \cdot & \cdot \\ \cdot & \cdot & \cdot \end{matrix}$ je použito u některých hodnot emise Hradčany a všech hodnot emise Doplatní 1928. U obou emisí postupuje hřeben vždy shora dolu.

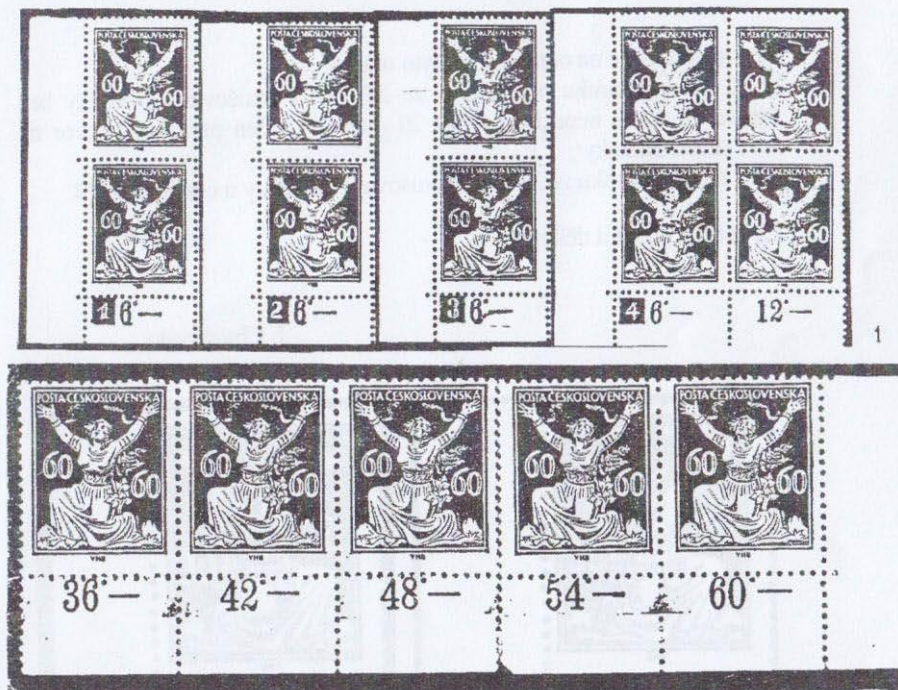
Zdeněk Ryvola

Osv. republika 60 h - desk. označení a retuše řetězů

Desková označení posledních čtyř desek zhotovených galvanoplastickou technologií jsou známa /obr. 1/. Na všech vyobrazených čtyřblocích známek vytištěných z TD 17 až 20 nejsou retušované řetězy. Zajímavý je odlišný tvar číslice 4, proč byl použit jiný typ číslice není objasněno.

Mnohem zajímavější je skutečnost, že na ZP 100 i ostatních známkách v pásce jsou opraveny řetězy, ale **chybí** označení 24, která jsou známa u všech čtyř desek / obr. 2 a 3/. Na obrázku č. 4 sice označení 24 je, ale nejsou opraveny řetězy. To je jeden z důkazů, že opravy řetězů byly provedeny až při přerušení tisku známek. Důvod odstranění číslice 24 není objasněný.

Známkami jsou doložena tři odlišná označení 24. Existují odlišnosti u tvaru číslic, rámečku, sklonu a také v zoubkování. Na obrázku č. 5 je rozšířený levý dolní roh rámečku, přerušená číslice dvě a uzavřenější spodní oblouček číslice. U další číslice 24 je oblouček více otevřený a číslice 4 je menší. Na dalším označení je bílá skvrna v číslici dvě. Není dosud doloženo čtvrté označení.

Prosím sběratele na odpovědi na tyto otázky:

- má někdo známku pocházející ze ZP 100 s retušovanými řetězy bez číslice 24, která nepochází z TD 20 /nechybí jeden perforační otvor na levé straně známky/,
- má někdo známku ze ZP 100 s retušovanými řetězy a označením 24.

Za zprávu předem děkuji.

J. Chvalovský

Ještě k dopisnicím OR 150 h /CDV 26/

V souvislosti s nálezem tří typů na výplatních známkách OR 150 h /Chvalovský, Žampach/ byl potvrzen i výskyt všech tří typů těchto známek i na dopisnicích CDV 26.

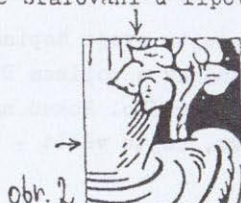
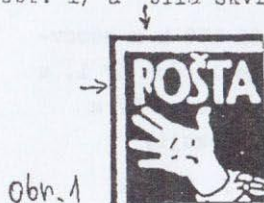
Stručná zmínka o tom byla již ve Zpravodaji 43/97 a byl tomu věnován i článek v Merkur-Revue 3/97. Neujasněná je stále skutečnost, zda známkové štočky použité pro tisk dopisnic mají původ na 1. či 2. TD použité pro tisk známek nebo zda byla vyrobena ještě deska další /k tisku známek nepoužitá/ a ta rozřezána jenom za účelem získání známkových štoček.

Obě naznačené alternativy jsou teoreticky možné, pro druhou hovoří skutečnost, že tisk výplatních známek i dopisnic probíhal prakticky souběžně. První alternativa by se dala dokázat pokud by na známkových štočkách dopisnic byly nalezeny i DV typické jen pro určitá ZP z 1. nebo 2. TD. Nález dopisnic pouze s VN na vytištěné známce tomuto studiu nepomůže.

K napsání těchto řádků vedly dvě skutečnosti. Prvou byla nabídka položky č. 743 v aukčním katalogu Majer-Thraung /3. aukce/, kterou je "CDV 26 - výrazná vada - obloučkem spojená E a S v nápisu OVENSKÁ /nepoužitá-zajímavé- 250.-/". Druhou skutečností bylo prostudování minisbírkky těchto dopisnic u kolegy Košťála.

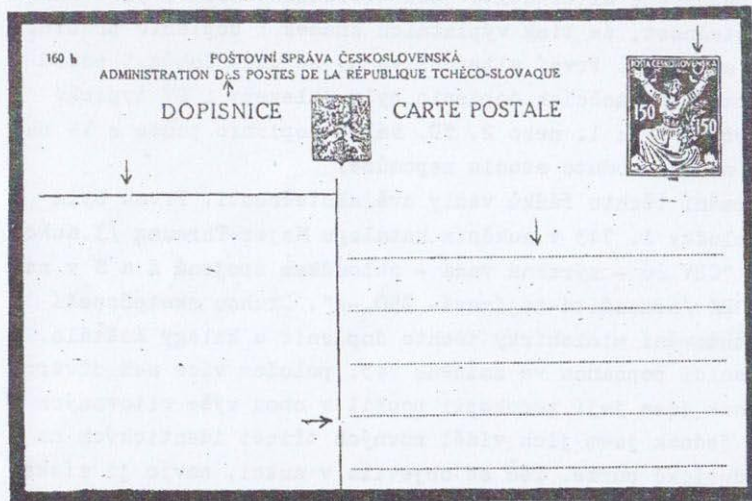
Dopisnici popsanou ve zmíněné 743. položce více než důvěrně znám, jednak jsem její xerokopii použil v obou výše citovaných článcích, jednak jsem jich viděl rovných třicet identických na jedné pardubické burze. Teď se objevila v aukci, navíc ji získal i kol. Košťál na setkání "knihtisku" 15.11.97.

Na této dopisnici vytištěná známka I. typu pochází ze 4. zn. pole TD známkové a jsou na ní obě vady negativu známé z 1. i 2. TD. Jsou jimi "bílá skvrna na spodní části obloučku písmene P" /obr. 1/ a "bílá skvrna ve šrafování u lipových lísků" /obr. 2/.

Navíc jsou na ní bílým obloučkem spojená písmena E a S nápisu /obr. 3/. Při znalosti minimálně 30-ti exemplářů s vadou dle obr. 3 jsem se domníval, že může jít o DV, která je na celém nákladu dopisnic odpovídajících stejnému celinovému poli TD dopisnic. Tento možný závěr však vzal za své po prostudování dalších dopisnic z Košťálovy sbírky. Našel /našli/ jsme tam dopisnici, která má na známce pouze vady negativu /obr. 1 a 2/, ale nikoliv obloučkem spojená písmena E a S.

Podrobným prostudováním dělicích a adresních linek, tj. nalezením resp. potvrzením jejich shodných tvarů i přerušení /viz Chvosta - Zpravodaj 43/97 str. 8 až 12/ jsem zjistil, že obě dopisnice se známkou s popsáním obloučkem /obr. 4/ i bez něho pocházejí ze stejného celinového pole. Jediný možný závěr

je ten, že popsáný bílý oblouček je tisková vada vzniklá v průběhu tisku dopisnic a musí se nutně nacházet pouze na části /jak velké ?/ nákladu. Zjištění je sice zajímavé, závěry z něho korektní, ale nevyovídají nic o původu známkového štočku.

VÝZVA SBĚRATELUM: Prostudujte svoje dopisnice OR 150 h a porovnejte na nich vytištěné známky s popisem DV jednotlivých ZP 1. a 2. TD dle studie př. Chvalovského. Pokud najdete shodné DV a nejsou-li to vady negativu, dejte vědět - předem děkuji.

J. Kašpar

T.G.Masaryk 1920 - hodnota 1000h - dvě tiskové desky

V Monografii čs.známek 2.díl a dostupné literatuře je zdůrazňováno použití jedné desky k tisku této hodnoty.

Prostudováním úplného archu černotisku a výplatních známek v sedmdesátibloku, třicetibloku a jedenácti dvacetipětiblocích jsem dospěl k přesvědčení, že k tisku byly použity dvě desky. Stále se zhoršující poškození štočků v 9.řadě 1.desky vedlo k sestavení 2.desky za použití šesti úplných řad 1.desky následujícím způsobem.

1.řada 1.desky byla použita jako 2.řada 2.desky,

2.řada 1.desky byla použita jako 1.řada 2.desky.

Svědčí o tom určující znaky jednotlivých známkových polí a také 20.známka 1.desky posunutá ztatečně nahoru, která je u 2.desky na místě 10.známky.

TD1

TD2

Další čtyři úplné řady 1.desky, t.j.3,4,5 a 6, jsou na 2.desce použity ve stejném pořadí. Znamená to, že známková pole těchto řad mají na obou deskách stejné určující znaky. Jen u několika polí je možné desky rozlišit.

Pro sestavení posledních čtyř řad 2.desky, t.j.7,8,9, a 10, byly zhotoveny nové štočky. Jejich známková pole mají proti 1.desce odlišné určující znaky.

Podrobnosti o všech známkových polí obou desek budou obsahem připravované studie.

Podle literatury vzniklo poškození štočků v 9.řadě 1.desky až během tisku. Tento názor nemohu potvrdit. Zatím jsem neviděl ne-poškozené známky se stejnými určujícími znaky. Za spolupráce majitelů bloků pocházejících z 9.a 10.řady by tato nejistota mohla být urychleně objasněna.

Zdeněk Ryvola

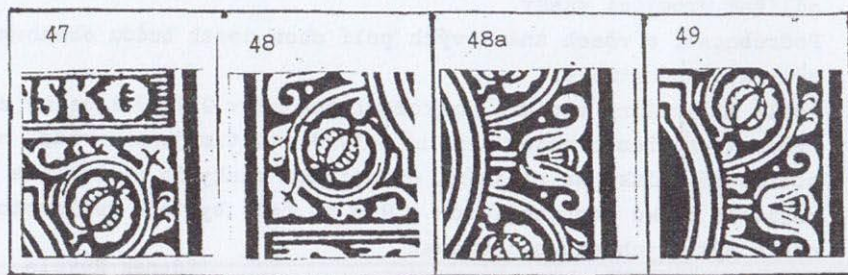
DOPLATNI 1928

2 Kč modrá

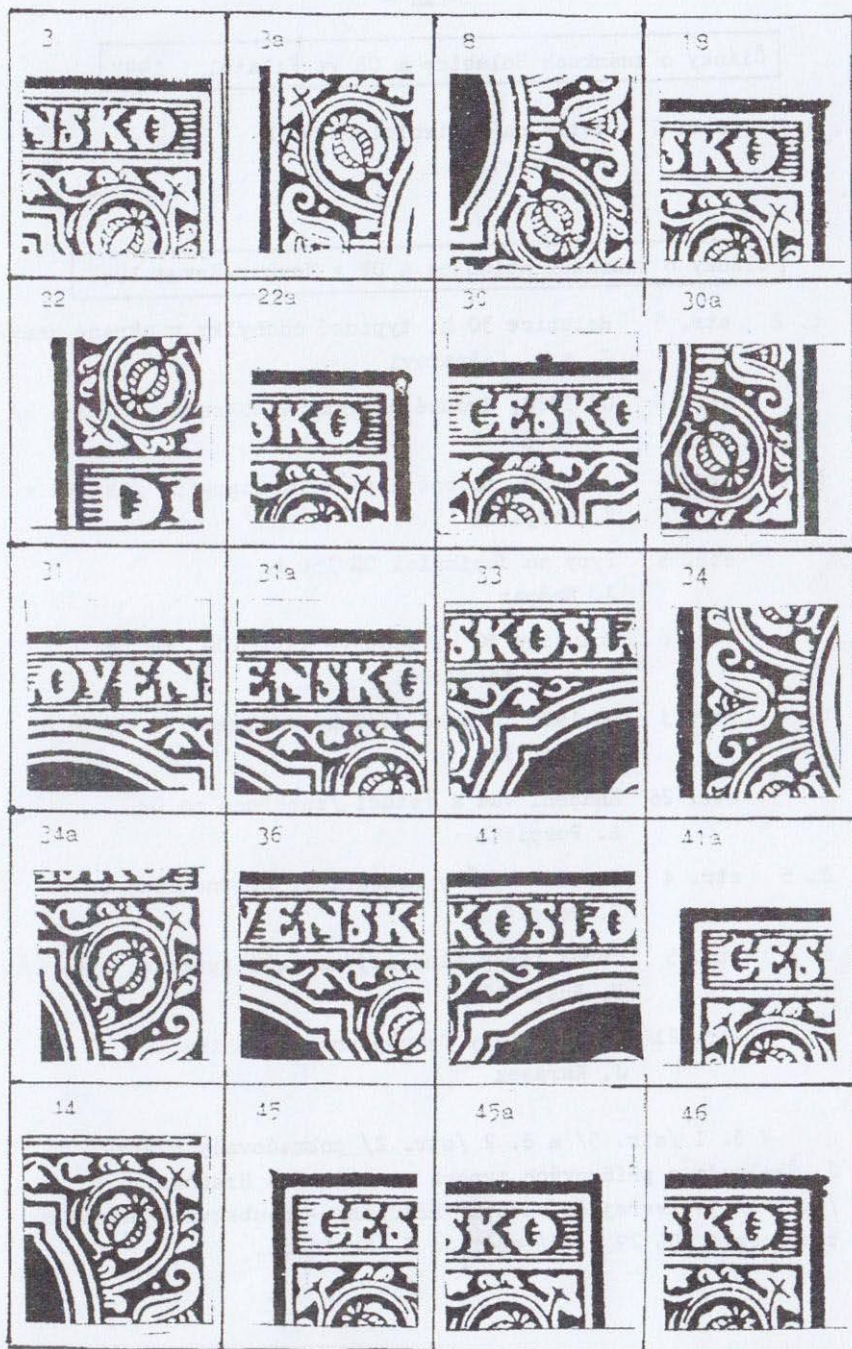
Pokračování článku ze zpravodaje č. 44 popisuje známková pole, která nejsou obsažena v Monografii č. 4 :

- ZP 3 bílý výběžek pod K v ENSKO
a/ přerušný levý horní ornamentální lístek
8 přerušená pravá horní rozvilina
18 nahoře přerušené O v ENSKO
22 barevný zářez do levého dolního trojlistu
a/ pravý horní roh porušen
30 na rámu nad S v ČESKO nárustek
a/ pravý dolní ornamentální lístek porušen
31 mezi V a E v ENSKO barevná skvrna
a/ S v ENSKO přerušeno
33 levý horní úponek přerušen
34 na levém tulipánu barevné body
a/ pravý horní ornamentální lístek zkomolen
36 pravý horní úponek přerušen
41 Levý horní úponek přerušen
a/ háček na Č v ČESKO porušen
44 v pravém horním jablíčku barevný bod
45 na levém horním rohu výběžek
a/ na pravém horním rohu nárustek
46 na pravém horním rohu a rámu pod ním nárůstky
47 pravý horní ornamentální lístek spojen s rozvilinou
48 pravé dolní rozvilina přerušena
a/ barevný obrys pravého tulipánu přerušen
49 pravé horní rozvilina dole přerušena

Jaroslav Moravec

Články o známkách Holubice a OR ve Filatelii 1997

- č. 1 str. 7 Retuš na dopisnici OR 50 h
Z. Chvosta

Články o známkách Holubice a OR v Merkur-Revue 1997

- č. 2 str. 5 Holubice 30 h, typické odchylky v obraze známky
J. a M. Kašparovi
str. 6 OR 1920, drobné doplňky Monografie /OR 185 h/
B. Pospíšil
- č. 3 str. 3 OR 1920, drobné doplňky Monografie /OR 250 h/
B. Pospíšil
str. 5 Typy na dopisnici OR 150 h
J. Kašpar
str. 6 Holubice 30 h, deskové vady 100. zn. pole
M. a J. Kašparovi
- č. 4 str. 3 OR 1920, drobné doplňky Monografie /OR 30 h/
B. Pospíšil
str. 26 Značení vad a retuší /zaměřeno na OR/
B. Pospíšil
- č. 5 str. 4 Drobné doplňky Monografie /černotisky OR/
B. Pospíšil
- č. 6 str. 5 Černé tisky plné zajímavostí /pokrač. z č. 5/
B. Pospíšil
str. 21 Spojené typy Osvobozená republika
J. Karásek

V č. 1 /str. 5/ a č. 2 /str. 2/ pokračovaly články
J. Škalouda o příčkových typech na známkách Hradčan. V č. 5
/str. 8/ je zveřejněn článek "Hradčany - zoubkovaná doplatní
provizoria /DL 29 a 30/ opět od J. Škalouda.

Retuše na známkách emise Hradčany.
Pokračování.

Hamr F.

Hodnota 50 h.

Tato hodnota patří k jediným třem hodnotám vytištěných v V. kresbě u které nebyla na žádném známkovém poli provedena oprava 4. spirály. Jedinou dosud publikovanou opravou (retuší) je oprava-uzavření horního obrysu vějíře pravé holubice.

Ve Studii k rekonstrukcím přepážkových archů od Z. Ryvoly je u 7. ZP I. TD zmíněna ryska spojující horní část pravé příčky s 10. listem. Je možné, že šlo o neúmyslný vryp rydlem právě při zesílení nevýrazné kresby této příčky.

Já sám jsem zjistil při sestavování rekonstrukce pro vlastní potřebu některé zajímavé odchylky právě v kresbě výzdoby na pravé straně. Velmi dobře je vytištěno třeba 87. známkové pole u II. tiskové desky a tak jej vezmeme jako vzor k porovnání.

Viditelně je zesílena, v některé své části, horní část pravé příčky třeba na následujících známkových polích II. tiskové desky 41., 66., 85., 90. (a i dalších). Zřejmě jde o prorytí neboť se mi nezdá pravděpodobné, že by k tomuto zesílenému tvaru příčky došlo při překopírování. U dalších hodnot V. kresby to neznám.

Obdobně je zesílená pravá vlnovka třeba na 5., 6., 12., 86., a i dalších známkových polích I. tiskové desky. Mohou tak být opraveny nevýrazné části této vlnovky nebo odstraněny rušivé nerovnosti jako je třeba nepravidelně rozšířený barevný střed vlnovky na 73. ZP u II. TD ?

Myslím si, že tato hodnota si zaslouží další podrobnější studium. To bude ulehčeno tím, že je zpracována Studie, známka je vytištěna v dobře čitelné modré barvě a v neposlední řadě malý zájem sběratelů o tuto hodnotu ji činí relativně snadno získatelnou.

87/II

41/II

66/II

85/II

90/II

To se týká nejen hodnoty 50 h, ale i dalších hodnot, které nejsou sběrateli hledány, protože se u nich nevyskytuje žádná zajímavá typová či barevná odchylka, vzácné zoubkování či jiná filatelistická zvláštnost vyhledávaná sběrateli. Nakonec ani Studie k rekonstrukcím... nejsou definitivní tečkou. Měly by být pouze základem pro další studium, stejně jako před třiceti lety byla Monografie.

4/I

5/I

12/I

86/I

73/II

Hodnota 75 h.

U hodnoty 75 h byla opravena 4. spirála na všech známkových polích obou desek (mimo 82/II) a vějíř pravé holubice byl ve své horní části uzavřen. Na všech známkových polích byla upravena číslice 7 a na jednom známkovém poli spojena dolní část levé příčky s příčkou dolní. Všechny tyto retuše vytváří typ a jsou prakticky uvedy v úvodu.

Prokazatelné retuše jsou na známkových polích 1., 2., a 21. u I. tiskové desky, kdy došlo k prorytí pravé příčky, při čemž byla horní část protažena přes dolní vázání, případně spojena s dolní částí pravé příčky.

Zřejmně však došlo ještě k dalším opravám u pravé příčky. Její dolní část je viditelně prodloužena přes dolní vázání na více známkových polích. Velmi znatelné je to na 6. a 18. známkovém poli I. tiskové desky a na 1. a 18. známkovém poli II. tiskové desky.

1/I

2/I

21/I

6/I

18/I

Stejně tak byla opravena i horní část pravé příčky. Na více známkových polích je příčka zesílena prorytím jako třeba na 3. u I. tiskové desky. Na některém známkovém poli je horní část pravé příčky prohnutá. Jestli je to v důsledku prorytí rytcem tiskárny je potřeba prostudovat a dokladovat.

1/II

18/II

3/I

50/I

50/I

Další retuší je zřejmně i desková vada, uváděná i Monografií na 50. známkovém poli I. tiskové desky. Jsou nejen známky se třemi šikmými vrypy do pravého rámu proti a nad 4. háčkem, ale i známky, kde jsou tyto vrypy zakryty dvěma barevnými skvrnami různé barevné intenzity. Celek připomíná podobnou vadu u hodnoty 20 h V.kresby, kde na 10. známkovém poli I. tiskové desky byl opraven ještě před tiskem poškozený pravý rám. Přidaný kov se postupně vydroloval a původní vada se opět objevila.

Hodnota 120 h.

Je to poslední hodnota V. kresby u níž nedošlo k opravě 4. spirály na žádném známkovém poli. Vějíř pravé holubice byl uzavřen ve své horní části jen u I. tiskové desky.

Retuš byla provedena na 64. a 74. známkovém poli I. tiskové desky kde došlo k poškození levých horních rohů. Monografie uvádí, že šlo o odstranění vady ještě před zahájením tisku a nazývá ji tedy redukcí. V průběhu studia této hodnoty jsem objevil více známek z těchto známkových polí na nichž nebyla ani vada ani redukce (retuš) této vady.

Známky z těchto dvou známkových polí lze přesně určit podle typických vad. U 64. ZP jsou to charakteristické paprsky a vryp do oválu pod 0 v SLO, zprava do číslice jedna, zleva z venku do obloučku číslice 2 a zleva dole do nuly. U 74. ZP je charakteristickým znakem barevný výstupek na horním rámu nad písmenem Š a výrazná bílá čárka pod levým závitem (nad písmenem Č v ČE). V Poštovním muzeu jsou uloženy archy známek jak s opreavenými levými horními rohy, tak i bez známky jakékoliv opravy poškození rohů.

64/I

64/I-retuš

64/I-vydról.kovu

74/I

74/I-retuš

74/I-vydról.kovu

Íde tedy o opravu v průběhu tisku a tedy i dle Monografie o retuš. Jak k ní došlo? Nejpravděpodobnější vysvětlení je asi takové, že při rozebírání tiskové formy z důvodu čištění tiskových desek byly tyto rohy poškozeny. Před dalším sestavením

do tiskové formy byly rohy opraveny přidáním kovu, který se postupně drolil a objevilo se původní poškození.

Zda byly provedeny ještě další opravy je velmipravděpodobné, zejména pokud jde o pravou výzdobu. Dolní část pravé příčky je viditelně přetažena přes dolní vázání u 17., 46., 67. známkového pole I. tiskové desky a u 84. známkového pole II. tiskové desky. Dplní část pravé příčky je viditelně zesílena na 96. ZP u I. TD.

I horní část pravé příčky vykazuje známky opravy. Na 3. ZP je dotažena až na horní úroveň dolního vázání, což u ostatních známkových polí není obvyklé. Na 68. známkovém poli je horní část pravé příčky v dolní části rozvidlena a třeba na 79. ZP u II. TD je horní část pravé příčky na svém dolním konci rozšířena. Zřejmě jde o opravné zásahy.

17/I

46/I

67/I

84/II

96/I

3/II

68/I

79/II

Hodnota 500 h.

U této hodnoty byla opravena 4. spirála u známkových polích II. tiskové desky (mimo 32. a 35.), uzavřen horní obrys vějíře pravé holubice na obou tiskových deskách a u tří známkových polích i opravena dolní část pravé příčky.

U známek z II. tiskové desky lze najít i další opravné zásahy provedené rytcem tiskárny přímo v tiskové desce. Velmi

29/II

45/II

52/II

73/II

93/II

výrazně je protažení horní části pravé příčky přes dolní vázání na 52., 73. a 93. známkovém poli. Naopak dolní část příčky je protažena vzhůru přes dolní vázání na 29. a 45. známkovém poli.

Myslím, že pravá příčka prodělala ještě další opravné zásahy a to nejen na II. tiskové desce. Na některých známkových polích je zesílena, protažena k dolnímu vázání nebo na dolním konci rozvidlena. Nelze však z určitostí říci, že by se jednalo o odchylku vzniklou opravou.

Tím jsem probral všechny hodnoty hradčanské emise. Jak je však pravidlem a nejen ve filatelii, že nikdy nic není skutečně definitivní, podařilo se mi po napsání prvních částí tohoto článku zjistit nové okolnosti u hodnoty 3 h a 15 h.

V časopisu MERKUR číslo 3/1970 je zajímavý článek Františka Žampacha "Další retuše na 3 h Hradčany". Myslím, že je potřeba se zmínit o těchto retuších, kdy zejména u té poslední je doložena studiem tiskové desky uložené v Poštovním muzeu.

Na známkovém poli 4. a 14. u I. tiskové desky bylo provedeno prorytí pravého rámece. Přitom byl pravý rámeček posunut do kresby obrazu a dotýká se, případně i protíná, písmena nápisu SLOVENS. Je to pěkně znatelná retuš u této hodnoty.

Další retuš, kterou popisuje pan Žampach, je oprava barevné skvrny na písmenu E ve VEN na 68. známkovém poli. Tuto skvrnu viděl i na tiskové desce uložené v Poštovním muzeu. Na I. tiskové desce byla odstraněna novým prorytím. Písmeno E je trochu odlišné a je ponechán barevný výstupek na rámu nad ním. Na II. tiskové desce barevná skvrna zůstala.

U hodnoty 15 h jsem našel zase známku z 49. známkového pole II. desky, která má odstraněnou pravou spojnicí háčeků pouze v horních dvou třetinách. Zbytek spojnice začíná bílou skvrnou a bez zjevného poškození navazuje na 4. háček. Zřejmě bude potřeba se k tomuto známkovému poli vrátit a hlavně získat větší počet známek, aby se mohlo rozhodnout jak to vlastně s retuší bylo. Je zajímavé, že se od publikace článku ing. Gebauera nikdo neozval. Ani já jsem při svém studiu této hodnoty takovouto známku nenašel. Ozve se někdo s dalším nálezem?

4/I

14/I

68/I

68/II

49/II

Na závěr bych chtěl ještě zdůraznit, že ne všechny moje poznatky, zejména o pravé příčce, jsou retušemi. Chtěl jsem spíše dát impuls k dalšímu studiu známek emise Hradčany, nabídnout, zejména mladším sběratelům, kteří se chtějí těmto známkám věnovat podrobněji, místa na které je třeba se zaměřit. Jak jsem uvedl u dodnoty 50 h V, jsou i některé hodnoty, kterým bylo věnováno málo zájmu, protože nešlo o drahé známky. K tomu mohu připomenout jen to, že odchylku v kresbě u dolní části levé příčky jsem zjistil u hodnoty 15 h, tedy jedné z

nejlevnějších hodnot. V průběhu studia a následně došlo jak k objevu těchto retuší u dalších hodnot a uznání jako nový typ, ale i odpovídajícímu finančnímu ocenění. Obdobně to může být i u pravé příčky nebo něco jiného u jiné hodnoty.

Budu rád když kolegové sběratelé budou na můj článek reagovat, nejlépe prostřednictvím našeho Zpravodaje. Tak budou informováni i další sběratelé. Náš Zpravodaj otiskne i jiné příspěvky od sběratelů mající vztah ke známkám emise Hradčany ať už jde o vady, retuše či perfiny nebo razítka.

Závěrem ještě prosbu ke čtenářům. Věnuji se studiu dopisnic s 15 h známkou Hradčany a hledám jejich vztah k výplatním známkám této hodnoty. Lze najít výplatní známky shodné se známkou na dopisnici. Je potřeba prohlédnout velké množství známek a porovnat je se známkou na dopisnicích nežli se najde jedna, které říkám "dopisnicová". Potřebuji známky hodnoty 15h stříhané k dalšímu studiu. Tyto známky koupím, či vyměním za jiné hodnoty emise Hradčany. Výměnou mohu nabídnout i známky 15h stříhané mnou již porovnané s dopisnicemi. Nezajímají mne ani typy ani deskoé vady podle Monografie, známky mohou být jakkoliv přebrané. Mohu nabídnout i pomoc při sestavování rekonstrukci přepážkových archů hodnoty 15 h z I. a II. TD. Přestože jsem prohlédl asi 15 tisíc těchto známek stále nemám asi 30 kusů do celé rekonstrukce. Bez pomoci dalších sběratelů nemám možnost studijní práci dokončit a seznámit s výsledkem sběratele. Uvítám i zapůjčení dopisnic s 15 h známkou. Mám jich na 300 ks, ale jistě nemám všechny varianty na nich vytištěných známek.
Hamr František 392 01 Soběslav 448/III

NOVINOVÉ VÝPLATNÉ

Podávání novinových zásilek
povoleno Cezkou poštou, st.p.
odštěpný závod Praha pod č.j.
6159/97 ze dne 20.1.1997